

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum sit uirtus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Super quib. n. g. s. materia articulum serm.

ARTICULVS III. DE VIRTUTE CHARITATIS. QVAESTIO XXXIII. Vtrum charitas sit uirtus specialis.

Ad tertium. Dicendum, quod omne accidens secundum suum esse, est inferius substantia, quia substantia est ens per se, accidens autem in alio. Sed secundum rationem suae speciei, accidens quidem, quod causatur ex principis subiecti, est indigenius subiecto, sicut effectus causa. Accidens autem quod causatur ex participatione alicuius superioris naturae, est dignius subiecto, in quantum est similitudo superioris naturae, sicut lux diaphano. Et hoc modo charitas est dignior anima, in quantum est participatio quaedam Spiritus sancti.

In art. 3. aduerte duo. Primo, quod auer in responsione ad primum rationabilis dicitur, quod charitas non fit uirtus, sed consequens uirtutem. Dicitur autem qualis est charitas, est simpliciter uirtus, quia licet per communicationem diuinae naturae, non superuirtute proprie fundatur. Secundo, quod in responsione ad tertium charitatem nobiliorem animam secundum quod ponit, in quantum est actio ordinis secundum rationem suam speciem, quia scilicet est diuini ordinis. Participatio enim est conuictura huiusmodi Deo, ut dicitur in 1. ad Cor. 13. 14.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod charitas non sit uirtus. Charitas enim amicitia est quaedam: sed amicitia a Philosophis, non ponitur uirtus, ut in 8. li. Eth. patet. neque enim connumeratur inter uirtutes morales, neque etiam inter intellectuales. ergo etiam neque charitas est uirtus. ¶ 2. Praet. Virtus est ultimū potētia, ut dicitur in lib. 7. de celo & mundo: sed charitas non est ultimū sed magis gaudium & pax. ergo uidetur quod charitas non sit uirtus, sed magis gaudium, & pax.

ARTICULVS IIII. DE VIRTUTE CHARITATIS. QVAESTIO XXXIII. Vtrum charitas sit uirtus specialis.

Super quib. n. g. s. materia articulum quartum.

In art. 4. scito, quod bonum diuinum, in quantum beatitudinis obiectum, habet specialem rationem boni, potest intelligi dupliciter. Primo, ut una particularis ratio distinguitur contra aliam particularem. Verbi gratia, ut sapientia distinguitur a potentia: & sic non est uirtus, quod bonum diuinum ut obiectum beatitudinis, habeat specialem rationem boni. Deus autem non secundum aliquam specialem rationem est obiectum beatitudinis in patria, sed secundum se ipsum. Scriptum est enim 1. Io. 3. quod uis debemus esse sicuri eius. Alio ergo modo intelligitur ut uniuersalis ratio distinguitur contra particulares, seu ut ratio absolute distinguitur contra rationem secundum quid. Et hoc modo uerum est, quod bonum diuinum ut obiectum beatitudinis, habet specialem rationem boni. Deus si quidem ipse secundum seipsum sicut est, obiectum beatitudinis in patria est. Et quia haec est summa, & uniuersalissima ratio Dei, aliae rationes diuini boni distinguitur ab ista, ut rationes secundum quid a simpliciter, & ut particulares ab uniuersali, non in predicando, sed quasi in essendo. & causando. Unde Deus ut obiectum beatitudinis naturalis distinguitur a seipso ut obiectum beatitudinis supernaturalis, ut secundum quid a simpliciter. Et simile est de quibuscumque aliis.

Ad quintum sic proceditur. Videtur, quod charitas non sit uirtus specialis. Dicitur enim Hieronymus. Vt breuiter omnium uirtutum definitionem complectar, Virtus est charitas, quia diligitur Deus & proximus. Et Aug. dicit in li. 7. de Moribus Ecclesiae, quod uirtus est ordo amoris: sed nulla uirtus specialis ponitur in definitione uirtutis communis. ergo charitas non est specialis uirtus.

Ad sextum sic proceditur. Videtur, quod charitas non sit uirtus specialis. Dicitur enim Hieronymus. Vt breuiter omnium uirtutum definitionem complectar, Virtus est charitas, quia diligitur Deus & proximus. Et Aug. dicit in li. 7. de Moribus Ecclesiae, quod uirtus est ordo amoris: sed nulla uirtus specialis ponitur in definitione uirtutis communis. ergo charitas non est specialis uirtus.

In sta. q. 58. art. 6. Et 7. di. 7. q. 2. ad 2. q. 2. Et uirt. 4. 2. cor. & 2. 1. 5. Prefatur 7. sent. dist. 27. Et id habet Aug. in Epist. 10. a me medio. 10. 2. Cap. 15. 10. 1.

Responsio. Dicendum, quod humanae uirtutes non habent secundum quod regulantur debita regula, & mensura. Et ideo humana uirtus, quae est principium omnium bonorum actuum hominis, consistit in attingendo regulam humanorum actuum: quae quidem est duplex ut supra dictum est. scilicet humana ratio, & ipse Deus. Unde sicut uirtus moralis diffinitur per hoc, quod est secundum ream rationem, ut patet in 2. Ethic. ita etiam attingere Deum constituit rationem uirtutis, sicut etiam supra dictum est de fide & spe. Unde enim charitas attingat Deum, quia coniungit nos Deo, ut patet per autoritatem Augustini inductam, consequens est charitatem esse uirtutem.

Ad primum ergo dicendum, quod Philosophus in 8. Ethic. non negat amicitiam esse uirtutem, sed dicit quod est uirtus, uel cum uirtute. Posset enim dici, quod est uirtus moralis circa operationes, quae sunt ad alium, sub alia tamen ratione, quam iustitia. Nam iustitia est circa operationes, quae sunt ad alium sub ratione debiti legalis: amicitia autem sub ratione beneficii cuiusdam debiti amicitialis, & moralis: uel magis sub ratione beneficii gratuiti, ut patet per Philosophum in 8. Ethic. Potest tamen dici, quod non est uirtus per se ab aliis distincta. Non enim habet rationem laudabilis & honesti nisi ex obiecto, secundum se. quod fundatur super honestatem uirtutum. Quod patet ex hoc, quod non quilibet amicitia habet rationem laudabilem, & honestam, sicut patet in amicitia delectabilis, & utilitatis. Unde amicitia uirtuosa, magis est aliquid consequens ad uirtutem, quam sit uirtus. Nec est simile de charitate, quae non fundatur principaliter super uirtutem humanam, sed super bonitatem diuinam.

Ad primum ergo dicendum, quod Philosophus in 8. Ethic. non negat amicitiam esse uirtutem, sed dicit quod est uirtus, uel cum uirtute. Posset enim dici, quod est uirtus moralis circa operationes, quae sunt ad alium, sub alia tamen ratione, quam iustitia. Nam iustitia est circa operationes, quae sunt ad alium sub ratione debiti legalis: amicitia autem sub ratione beneficii cuiusdam debiti amicitialis, & moralis: uel magis sub ratione beneficii gratuiti, ut patet per Philosophum in 8. Ethic. Potest tamen dici, quod non est uirtus per se ab aliis distincta. Non enim habet rationem laudabilis & honesti nisi ex obiecto, secundum se. quod fundatur super honestatem uirtutum. Quod patet ex hoc, quod non quilibet amicitia habet rationem laudabilem, & honestam, sicut patet in amicitia delectabilis, & utilitatis. Unde amicitia uirtuosa, magis est aliquid consequens ad uirtutem, quam sit uirtus. Nec est simile de charitate, quae non fundatur principaliter super uirtutem humanam, sed super bonitatem diuinam.

In respon. o. ne ratiocinationis. 11. 10. mo 7.

Ad primum ergo dicendum, quod Philosophus in 8. Ethic. non negat amicitiam esse uirtutem, sed dicit quod est uirtus, uel cum uirtute. Posset enim dici, quod est uirtus moralis circa operationes, quae sunt ad alium, sub alia tamen ratione, quam iustitia. Nam iustitia est circa operationes, quae sunt ad alium sub ratione debiti legalis: amicitia autem sub ratione beneficii cuiusdam debiti amicitialis, & moralis: uel magis sub ratione beneficii gratuiti, ut patet per Philosophum in 8. Ethic. Potest tamen dici, quod non est uirtus per se ab aliis distincta. Non enim habet rationem laudabilis & honesti nisi ex obiecto, secundum se. quod fundatur super honestatem uirtutum. Quod patet ex hoc, quod non quilibet amicitia habet rationem laudabilem, & honestam, sicut patet in amicitia delectabilis, & utilitatis. Unde amicitia uirtuosa, magis est aliquid consequens ad uirtutem, quam sit uirtus. Nec est simile de charitate, quae non fundatur principaliter super uirtutem humanam, sed super bonitatem diuinam.

Ad primum ergo dicendum, quod Philosophus in 8. Ethic. non negat amicitiam esse uirtutem, sed dicit quod est uirtus, uel cum uirtute. Posset enim dici, quod est uirtus moralis circa operationes, quae sunt ad alium, sub alia tamen ratione, quam iustitia. Nam iustitia est circa operationes, quae sunt ad alium sub ratione debiti legalis: amicitia autem sub ratione beneficii cuiusdam debiti amicitialis, & moralis: uel magis sub ratione beneficii gratuiti, ut patet per Philosophum in 8. Ethic. Potest tamen dici, quod non est uirtus per se ab aliis distincta. Non enim habet rationem laudabilis & honesti nisi ex obiecto, secundum se. quod fundatur super honestatem uirtutum. Quod patet ex hoc, quod non quilibet amicitia habet rationem laudabilem, & honestam, sicut patet in amicitia delectabilis, & utilitatis. Unde amicitia uirtuosa, magis est aliquid consequens ad uirtutem, quam sit uirtus. Nec est simile de charitate, quae non fundatur principaliter super uirtutem humanam, sed super bonitatem diuinam.

Ad primum ergo dicendum, quod Philosophus in 8. Ethic. non negat amicitiam esse uirtutem, sed dicit quod est uirtus, uel cum uirtute. Posset enim dici, quod est uirtus moralis circa operationes, quae sunt ad alium, sub alia tamen ratione, quam iustitia. Nam iustitia est circa operationes, quae sunt ad alium sub ratione debiti legalis: amicitia autem sub ratione beneficii cuiusdam debiti amicitialis, & moralis: uel magis sub ratione beneficii gratuiti, ut patet per Philosophum in 8. Ethic. Potest tamen dici, quod non est uirtus per se ab aliis distincta. Non enim habet rationem laudabilis & honesti nisi ex obiecto, secundum se. quod fundatur super honestatem uirtutum. Quod patet ex hoc, quod non quilibet amicitia habet rationem laudabilem, & honestam, sicut patet in amicitia delectabilis, & utilitatis. Unde amicitia uirtuosa, magis est aliquid consequens ad uirtutem, quam sit uirtus. Nec est simile de charitate, quae non fundatur principaliter super uirtutem humanam, sed super bonitatem diuinam.

Ad primum ergo dicendum, quod Philosophus in 8. Ethic. non negat amicitiam esse uirtutem, sed dicit quod est uirtus, uel cum uirtute. Posset enim dici, quod est uirtus moralis circa operationes, quae sunt ad alium, sub alia tamen ratione, quam iustitia. Nam iustitia est circa operationes, quae sunt ad alium sub ratione debiti legalis: amicitia autem sub ratione beneficii cuiusdam debiti amicitialis, & moralis: uel magis sub ratione beneficii gratuiti, ut patet per Philosophum in 8. Ethic. Potest tamen dici, quod non est uirtus per se ab aliis distincta. Non enim habet rationem laudabilis & honesti nisi ex obiecto, secundum se. quod fundatur super honestatem uirtutum. Quod patet ex hoc, quod non quilibet amicitia habet rationem laudabilem, & honestam, sicut patet in amicitia delectabilis, & utilitatis. Unde amicitia uirtuosa, magis est aliquid consequens ad uirtutem, quam sit uirtus. Nec est simile de charitate, quae non fundatur principaliter super uirtutem humanam, sed super bonitatem diuinam.

Ad secundum dicendum, quod eiusdem uirtutis est diligere aliquem, & gaudere de illo. Nam gaudium amore consequitur, ut supra habitum est, cum de passionibus ageretur. Et ideo magis ponitur uirtus amor, quod est amoris effectus. Ultimum autem quod ponitur ratione uirtutis, non importat ordinem effectus, sed magis ordinem excessus cuiusdam: sicut centum librae excedunt quadraginta.

Ad secundum dicendum, quod eiusdem uirtutis est diligere aliquem, & gaudere de illo. Nam gaudium amore consequitur, ut supra habitum est, cum de passionibus ageretur. Et ideo magis ponitur uirtus amor, quod est amoris effectus. Ultimum autem quod ponitur ratione uirtutis, non importat ordinem effectus, sed magis ordinem excessus cuiusdam: sicut centum librae excedunt quadraginta.

Ad tertium dicendum, quod omne accidens secundum suum esse, est inferius substantia, quia substantia est ens per se, accidens autem in alio. Sed secundum rationem suae speciei, accidens quidem, quod causatur ex principis subiecti, est indigenius subiecto, sicut effectus causa. Accidens autem quod causatur ex participatione alicuius superioris naturae, est dignius subiecto, in quantum est similitudo superioris naturae, sicut lux diaphano. Et hoc modo charitas est dignior anima, in quantum est participatio quaedam Spiritus sancti.

Ad tertium dicendum, quod omne accidens secundum suum esse, est inferius substantia, quia substantia est ens per se, accidens autem in alio. Sed secundum rationem suae speciei, accidens quidem, quod causatur ex principis subiecti, est indigenius subiecto, sicut effectus causa. Accidens autem quod causatur ex participatione alicuius superioris naturae, est dignius subiecto, in quantum est similitudo superioris naturae, sicut lux diaphano. Et hoc modo charitas est dignior anima, in quantum est participatio quaedam Spiritus sancti.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod charitas non sit uirtus specialis. Dicitur enim Hieronymus. Vt breuiter omnium uirtutum definitionem complectar, Virtus est charitas, quia diligitur Deus & proximus. Et Aug. dicit in li. 7. de Moribus Ecclesiae, quod uirtus est ordo amoris: sed nulla uirtus specialis ponitur in definitione uirtutis communis. ergo charitas non est specialis uirtus.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod charitas non sit uirtus specialis. Dicitur enim Hieronymus. Vt breuiter omnium uirtutum definitionem complectar, Virtus est charitas, quia diligitur Deus & proximus. Et Aug. dicit in li. 7. de Moribus Ecclesiae, quod uirtus est ordo amoris: sed nulla uirtus specialis ponitur in definitione uirtutis communis. ergo charitas non est specialis uirtus.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod charitas non sit uirtus specialis. Dicitur enim Hieronymus. Vt breuiter omnium uirtutum definitionem complectar, Virtus est charitas, quia diligitur Deus & proximus. Et Aug. dicit in li. 7. de Moribus Ecclesiae, quod uirtus est ordo amoris: sed nulla uirtus specialis ponitur in definitione uirtutis communis. ergo charitas non est specialis uirtus.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod charitas non sit uirtus specialis. Dicitur enim Hieronymus. Vt breuiter omnium uirtutum definitionem complectar, Virtus est charitas, quia diligitur Deus & proximus. Et Aug. dicit in li. 7. de Moribus Ecclesiae, quod uirtus est ordo amoris: sed nulla uirtus specialis ponitur in definitione uirtutis communis. ergo charitas non est specialis uirtus.

Ad quintum sic proceditur. Videtur, quod charitas non sit uirtus specialis. Dicitur enim Hieronymus. Vt breuiter omnium uirtutum definitionem complectar, Virtus est charitas, quia diligitur Deus & proximus. Et Aug. dicit in li. 7. de Moribus Ecclesiae, quod uirtus est ordo amoris: sed nulla uirtus specialis ponitur in definitione uirtutis communis. ergo charitas non est specialis uirtus.

Ad quintum sic proceditur. Videtur, quod charitas non sit uirtus specialis. Dicitur enim Hieronymus. Vt breuiter omnium uirtutum definitionem complectar, Virtus est charitas, quia diligitur Deus & proximus. Et Aug. dicit in li. 7. de Moribus Ecclesiae, quod uirtus est ordo amoris: sed nulla uirtus specialis ponitur in definitione uirtutis communis. ergo charitas non est specialis uirtus.

Ad quintum sic proceditur. Videtur, quod charitas non sit uirtus specialis. Dicitur enim Hieronymus. Vt breuiter omnium uirtutum definitionem complectar, Virtus est charitas, quia diligitur Deus & proximus. Et Aug. dicit in li. 7. de Moribus Ecclesiae, quod uirtus est ordo amoris: sed nulla uirtus specialis ponitur in definitione uirtutis communis. ergo charitas non est specialis uirtus.

Ad quintum sic proceditur. Videtur, quod charitas non sit uirtus specialis. Dicitur enim Hieronymus. Vt breuiter omnium uirtutum definitionem complectar, Virtus est charitas, quia diligitur Deus & proximus. Et Aug. dicit in li. 7. de Moribus Ecclesiae, quod uirtus est ordo amoris: sed nulla uirtus specialis ponitur in definitione uirtutis communis. ergo charitas non est specialis uirtus.